

'Avolare kan straks jaarlijks zesduizend wilde dieren helpen'

Interview Gert-Jan Nefkens

tekst en foto Hans van den Bos; illustraties ORGA architect

In ons land sluit door strengere wetgeving en gebrek aan financiering het ene na het andere opvangcentrum voor wilde dieren. Toch verrijst op de Veluweflank bij Doorwerth een gloednieuw toonaangevend dierenziekenhuis voor vogels en klein wild, waar naast opvang van dieren educatie en onderzoek aandacht krijgen. Ook spraakmakend is de ecologische bouw. Terwijl overal bouwprojecten stil liggen door de stikstofuitspraak van de Raad van State, is hier onlangs de bouwvergunning verleend. *Nieuwe Veluwe* wil er meer van weten en bezoekt de bouwplaats voor een gesprek met initiatiefnemer Gert-Jan Nefkens uit Wageningen.

Het omhekte terrein tegen de bosrand ligt er kaal en vrijwel leeg bij. Alleen de vier rode containers verraden activiteit. Dan ontwaart ik het bouwbord: 'Avolare, centrum voor wildopvang en educatie', daaronder een foto-impressie. Het is duidelijk: op de Boersberg staat iets moois te gebeuren. Binnen het hek verwijst niets meer naar de afgebroken boerderij. In de achterste container brandt licht en de kachel straalt. Gert-Jan Nefkens ontvangt met thee. Toch gaan we eerst naar buiten. Hij wijst me op de nieuwe kerkuilenkast in een eik bij buurman Staatsbosbeheer. Van de vervangende woning voor de uilen vanwege de sloop van 'hun' boerderij komt het gesprek al snel op zijn bouwproject. Nefkens vertelt over zijn zoektocht naar een bouwer. Al ver voor de stikstofcrisis stond voor hem en Daan Bruggink van ORGA architect vast dat het een aannemer moest worden met ervaring in circulair en ecologisch bouwen. Hij heeft geboft met Jan-Willem van Engen van Bouwbedrijf van Engen, zegt hij. 'Het klikte meteen en hij was enthousiast over ons plan.'

Hoezo een wildopvang op deze plek? Waar komt het initiatief vandaan?

'Zo'n acht jaar geleden werkte ik op de dierenambulance in Heelsum. De wildopvang was nogal beperkt. Wat we opvingen brachten we naar drie particulieren. Met de beste bedoelingen verzorgden ze de dieren in hun eigen tuin. Op een gegeven moment is de wetgeving verscherpt en mocht dit soort opvang niet meer. Terecht overigens. Ik dacht: wat nu, waar moeten we heen met het

wild? Want er is hier niets in de buurt. Nu moet de ambulance naar Naarden rijden. Dat is natuurlijk raar. Voor dit probleem wilde ik een oplossing zoeken. Ik dacht aan een kleine opvang voor onze eigen regio Nederrijn (gemeenten Wageningen, Renkum en Rhenen) voor jaarlijks vijfhonderd wilde dieren. Ik zoek een locatie en zet dan iets neer, was het idee. Daar heb ik me enorm op verkeken. Het lukte ons maar niet om een plek te vinden. Die situatie heeft jaren geduurd. De gemeenten werkten ook niet echt mee. Ik was teleurgesteld en ook een beetje boos. Echter die boosheid werd ambitie. Op een gegeven moment leek het erop dat we iets konden kopen in Arnhem. Het was een mooi terrein, ook wat groter dan ik zocht. Toen ik dat zag veranderde mijn oorspronkelijk idee: het moest meer zijn dan een oplossing voor een dierenambulance. Het moest een publieksvriendelijk centrum worden, waar mensen kunnen zien en leren wat we doen voor dieren en natuur. Dat betekent educatie.'

'Ook de grote krakelingvormige kooi waarin roofvogels als buizerd en slechtvalk rond kunnen vliegen, zal een mooi sponsorproject zijn'

Waarmee het initiatief breder en groter werd dan een doorsnee wildopvang...

'Ja, en daarom moet het er goed uitzien, want anders komen er geen mensen. Uiteindelijk is die aankoop niet doorgegaan. Maar het zaadje was in mij geplant. Toen kwam dit. Het terrein op de Boersberg is nóg groter, 6400 m². Ik begon snel plannen te maken, ook om al die sceptici die zeiden 'het wordt toch niets', het tegendeel te tonen. De jaren ervoor hadden we nuttig besteed aan het maken van een visie en een goede planning. Gelukkig ontmoette ik al vroeg Thijs Devlin. Zonder hem was dit me niet gelukt. Hij is de operationele manager van de wildopvang. Net als ik zat hij op de dierenambulance. Daarnaast heeft hij veel ervaring opgedaan in een vogelopvang in Den Helder. Thijs heeft een enorme passie voor dieren en kennis die ik niet heb. Het is puur toeval dat wij elkaar hebben getroffen en dat hij hier zijn jongensdroom kan realiseren. Want het is zijn droom. Voor mij is het een mooie oplossing voor een probleem.'

Hoe verhoudt een wildopvang zich tot een dierenopvang of asiel?

'Dierenambulances halen alles op, zowel huisdieren als wild. Huisdieren gaan naar het asiel. Wild naar een vogel- of wildopvang. Daarin waren allerlei gradaties, maar vanwege de strenge regelgeving verdween de een na de andere opvang. Er zijn nog maar weinig centra over. In plaats van betere zorg kwam er minder zorg. De wet schrijft voor hoe de opvang moet zijn geregeld. Asielen krijgen geld van gemeenten, want honden en katten móéten opgevangen worden. Voor wilde dieren geldt dat allemaal niet. Bij Avolare gaat het ook nog een hele klus worden om de exploitatie rond te krijgen.'

Waar komt het geld voor dit centrum dan vandaan? Zijn er fondsen of is er een gulle gift van de Postcodeloterij?

'Nee, dit doe ik helemaal zelf, privé. Ik ga bouwen en het gebouw is van mij. Stichting Avolare mag het huren voor een euro per jaar.

Waarom ik dit benadruk? Omdat ik wil voorkomen dat potentiële sponsors het idee krijgen dat Avolare rijk is. Avolare heeft geen geld. Ik steun Avolare bij de start, maar uiteindelijk moet de stichting op eigen benen kunnen staan. Het streven is dat deze op den duur zelf de hoge jaarlijkse lasten kan opbrengen – denk aan pacht, verzekeringen, beheer, onderhoud, belasting et cetera. Het gebouw krijgen ze dan van mij. De meerjarenbegroting gaat ervan uit dat Avolare van zoveel mogelijk kanten geld binnenhaalt. Het centrum moet niet afhankelijk zijn van een enkele geldschiet, dat is te wankel.

We willen een aantal bedrijven benaderen met de vraag of ze onderdelen van het gebouw willen adopteren. Daar op de bouwtekening (Nefkens wijst naar de plattegrond op de wand) zie je drie vierkanten. Dat zijn de vleugels van het dierenziekenhuis. We zoeken bedrijven die een hele vleugel willen adopteren. Wij zetten er een camera in en het bedrijf krijgt een scherm waarop het permanent kan zien wat er gebeurt. Dat moet geld opleveren. Ook de grote krakelingvormige kooi waarin roofvogels als buizerd en slechtvalk rond kunnen vliegen zal een mooi sponsorproject zijn. Ik verwacht dat veel bedrijven openstaan voor de groene activiteiten die Avolare hier gaat ontplooiën.'

Vertel eens wat meer over de maatschappelijke activiteiten.

'Naast educatie wil Avolare in bredere zin maatschappelijk actief zijn. Op de website staan wat ideeën, maar dit moeten we nog verder ontwikkelen. Thijs is met een werkgroep bezig om dit uit te werken. Je moet begrijpen, we werken al jaren om de wildopvang te realiseren. Daar lag de prioriteit. De andere zaken komen nu aan de beurt. Hiervoor moeten we eigenlijk een professional inschakelen in plaats van het allemaal zelf te willen doen. Maar ja, dat kost weer geld. In het gebouw is in elk geval al heel wat ruimte gereserveerd voor het publieke deel. We maken

het onszelf met educatie en andere maatschappelijke activiteiten ook wel weer wat moeilijker, want we zijn geen dierentuin. De dieren hier zijn wild, en dat gaat minder goed samen met mensen. Daarom gaan we zorgen dat onze dieren voldoende ruimte krijgen, zodat ze afstand kunnen nemen wanneer bezoekers een rondje langs de buitenverblijven lopen. Het pad ligt bovendien verzonken, zodat de mensen minder zichtbaar zijn. We gaan ook veel struiken en bomen tussen de buitenverblijven planten. Het kost allemaal wel meer ruimte en geld dan ik van tevoren had gedacht. Het terrein is nu al vol.'

Een nieuwe standaard voor wildopvang?

'Dat is zo. Omdat wij alles in een keer neerzetten hebben we een groot voordeel. De meeste centra beginnen klein en groeien stapje voor stapje, als daar al ruimte voor is. Dan wordt het al snel onpraktisch. Dit is zoveel efficiënter. Wij streven ernaar om innovatieve materialen en technieken toe te passen. Soms vinden we ze zelf uit. Een voorbeeld. Elke wildopvang heeft een grote uitdaging die veel geld kost: hoe houd je de hokken schoon zonder de dieren al te veel stress te geven. En dat schoonmaken moet dagelijks gebeuren. Samen met een bedrijf hebben we een nieuw type verblijf ontwikkeld dat gemakkelijk schoon te houden is. De oplossing is een kooi met gladde wanden, met daaronder een uitschuifbare bak voor de poep. De vieze bakken vervang je heel snel door schone. Om de bakken efficiënt te wassen ontwikkelden we een wasstraat: je zet ze er vies in en ze komen er schoon en droog uit. Ook de dierenambulances doen mee: wij geven ze schone transportbakken in bruikleen. Dat is voor hen gemakkelijk en wij weten dan zeker dat ze ontsmet zijn. Wij zijn heel tevreden met het resultaat.'

Jullie ambitie voor de wildopvang is gaandeweg gegroeid. Welk gebied wil je met Avolare gaan bedienen en wat is de capaciteit?

'Dat gebied wordt inderdaad groter dan die drie omringende gemeenten. Het zullen er zo'n dertig zijn. Op jaarbasis zal het centrum zesduizend dieren kunnen helpen. De praktijk leert dat er een piekbelasting zal zijn in de periode april tot eind augustus. Dat moeten we aankunnen. Qua dieren beperken we ons voorlopig tot vogels en klein wild (tot en met vos en das). Later kunnen we altijd nog bekijken of we grotere dieren als herten gaan helpen. Je moet niet alles tegelijk willen doen; bovendien is onze ruimte beperkt.'

Expertisecentrum, las ik op de website...

'Ja, naast wildopvang en educatie is onderzoek de derde poot van het centrum. Al gaan we dat niet zelf doen. We weten dat er erg veel werkgroepen zijn die zich bezighouden met uilen, vleermuizen, bijen et cetera. Daar zit veel kennis maar het ontbreekt ze aan een platform om die kennis uit te wisselen. Graag zouden we zien dat de groepen onderling meer contact hebben. Avolare wil tussen die groepen een verbindende rol spelen. We bieden hier ook onderdak aan groepen die een tijdje onderzoek willen doen, bijvoorbeeld studenten van een universiteit. Ook streven we naar meer contact met andere opvangcentra en dierenambulances. Iedereen werkt op zijn eigen eiland. Ik zie graag

'Zelfs de verpakking van het schoonmaakmiddel voor onze wasmachine is van natuurlijk en herbruikbaar materiaal. Op elk niveau moet ons verhaal kloppen'

een keten ontstaan, waarbij iedereen samenwerkt om de dieren en hun leefomgeving beter te helpen.'

Jullie hebben met je initiatief de afgelopen maanden landelijke media-aandacht gekregen. Al had dat minder te maken met jullie doel – de opvang van dieren – en meer met de bouw en de stikstofcrisis.

'We willen een fraai gebouw, dat bezoekers en sponsors aantrekt, maar er moet ook een ecologisch verhaal aan vastzitten. Dat gaat bijvoorbeeld over bouwen met herbruikbare en grotendeels natuurlijke materialen, vooral hout. En dat we energieneutraal zijn – dus geen aardgas maar wel een warmtepomp en zonnepanelen op het dak. We gaan efficiënt om met (regen)water en hebben een helofytenfilter. En Thijs ruilt zijn besteldiesel in voor een elektrische auto. Zelfs de verpakking van het schoonmaakmiddel voor onze wasmachine is van natuurlijk en herbruikbaar materiaal. Op elk niveau moet ons verhaal kloppen. Want ik wil met het opvangcentrum een goed voorbeeld geven. Het werkt al, merk ik. Iedereen is enthousiast. En dat houdt ons op de been bij alle problemen die we tegenkomen.'

En toen kwam de stikstofuitspraak van de Raad van State.

'Dat was het enige moment waarop ik dacht dat het op deze plek misschien niet zou lukken. Want we zijn omringd door Natura2000-gebied. Toen kneep ik hem wel even. We hadden al zoveel tijd en energie in deze plek geïnvesteerd. En allerlei mensen waren al bezig met het ontwikkelen van dit project. Maar goed, samen met de architect en de aannemer hebben we goede oplossingen gevonden. Om een grote vertraging of 'neen' van de provincie te voorkomen besloten we ons in te spannen om bij het bouwen onze stikstofuitstoot te minimaliseren bij de bron, met als resultaat 'nul' stikstofuitstoot. Onze aannemer werkte reeds met elektrische kranen, maar gaat bij dit project nog veel meer elektrische apparaten inzetten. En de werklui zullen vaker samen naar de bouwplaats rijden. Het kan dus wel.'

De vergunning ligt er. Wanneer gaan jullie bouwen?

'In januari. We hebben de start even opgehouden opdat iedereen de planning kan volgen. In het voorjaar van 2021 kunnen we de eerste dieren ontvangen.'

Voor meer informatie: www.avolare.org